

İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞ YARDIMCILARININ YETİŞTİRİLMESİ

Atilla YILDIRIM*

ÖZET

Bu araştırmada MEB ile Gazi Ü. Gazi Eğitim Fakültesi işbirliği ile gerçekleştirilen 3+1 “Eğitim Yönetimi, Teftiş, Planlaması ve Ekonomisi” lisans tamamlama ve İlköğretim Müfettişliği Formasyon programı uygulaması ve aday seçimine ilişkin öğretim elemanlarının ve ilköğretim müfettiş yardımcılarının görüşleri değerlendirilmiştir. Araştırma evrenini 310 ilköğretim müfettiş yardımcısı ve kursta görevli 17 öğretim elemanından oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket uygulanmıştır. Anketler müfettiş yardımcılara posta ile gönderilmiştir. Öğretim elemanlarına elden verilmiştir. Anketlerden 152’si ilköğretim müfettiş yardımcılardan, 15’i de öğretim elemanlarından olmak üzere toplam 167’si geri dönmüştür. Araştırmanın verileri yüzde, frekans ve ağırlıklı ortalama işlemlerine tabi tutularak yorumlanmıştır. Araştırmanın bulgularına dayalı olarak ilköğretim müfettiş yardımcısı adayların seçimi, yetiştirilmesi ve hizmetiçi eğitim programlarının geliştirilmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Müfettiş, Teftiş, Hizmetiçi eğitim programları

ABSTRACT

The purpose of this research was to evaluate the views of supervisor candidates who participated in a training program offered by the faculty of Gazi Education in cooperation with the National Education Inservice Training Department and Gazi University; related to the selection of supervisor candidates. The results of this research would be very important to provide better programs of this kind in the future. Population of this research consisted of 310 trainees, primary school supervisor candidates and 17 trainers who attended the mentioned courses. A mailed questionnaire was used to collect data, out of 310 questionnaires, 152 from candidates and 15 from trainers were returned. The data were tabulated in terms of percentages, frequencies and mean scores. The results of this research were used to develop recommendations related to the selection of supervisor candidates, their training and development of training programs.

Keywords: Inspection, Supervisor, In-service training program

GİRİŞ

Hızla gelişen ve değişen dünyamızda yeni güç dengeleri oluşmaktadır. Bu yeniden yapılanmada içinde bulunduğumuz çağı yaşamamız ancak eğitimle mümkün görülmektedir. Yani, toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel yönden kalkınabilmesi, çağdaş uygarlık seviyesine ulaşabilmesi için bilim, teknoloji ve sosyal alanda yetişmiş insan gücüne gereksinim vardır.

Eğitim yoluyla insana yeni davranış kazandırmak, var olan davranışı geliştirmek veya değiştirmek mümkündür. Planlı ve kapsamlı bir süreç olan eğitim sürecinin işlevini yerine getirebilmesi için çalışmaların örgütlenmesi, planlanması, iş bölümü ve koordinasyonu gereklidir. Bireye genel ve özel davranışlar kazandırmayı amaçlayan eğitimin hedeflerini gerçekleştirme derecesini ortaya koymak için planlı ve programlı olarak kontrol edilmesi,

* Dr., Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi

değerlendirilmesi, bir başka deyişle, "teftişi" zorunludur (Kapusuzoğlu, 1988, S.2).

Türkiye Cumhuriyeti. Anayasasına göre eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre devletin gözetim ve denetimi altında yapılmaktadır (Anayasa Md.42). Devletin gözetim ve denetim yetkisini Milli Eğitim Bakanlığı kullanır. Milli Eğitim Bakanlığı bu görevi yüksek öğretim düzeyinde Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK), ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde teftiş kurulları eliyle yürütmektedir (Milli Eğitim Temel Kanunu, Madde 56.).

Eğitim sisteminin en önemli alt sistemlerinden biri olan teftiş alt sistemi ile eğitimin etkinliği ve verimliliği artırılmakta, sistem kendi kendini kontrol etmektedir. Mevcut işleyişin mevzuata uygunluğu kontrol edilirken bir yandan da eğitim sisteminin çağın gereklerine uygunluğu artırılmaktadır.

Eğitimde teftişin, amaçları ve işlevleri göz önüne alınarak çeşitli tanımları yapılmıştır. Teftişin genel tanımı kamu yararı adına davranışı kontrol etme yöntemidir. Teftiş, çeşitli kuramlar yoluyla belirtilen sonuçları birleştiren bir süreçtir. Bu kuramları üç grupta toplayabiliriz. Bunlar: öğrenme, kişilik ve davranış kuramları, hukuk, politik, bilgi, grup dinamiği kuramları örgüt, yönetim, iletişim, rol kuramlarıdır (Bursalıoğlu, 1991. S.129).

Taymaz (1993, S.3) teftiş fonksiyonlarını dikkate alarak, bir kurumda yapılan teftişin işlemlerini aşamalı olarak şöyle sıralamıştır.

1. Hazırlanan faaliyet planını inceleme,
2. Plan ile uygulamaları yerinde karşılaştırma,
3. Plandan ayrılma, hata ve eksikleri saptama,
4. Hatalı uygulamaları yer ve zamanında durdurma,
5. Hata, sapma ve eksikliklerin nedenlerini bulma,
6. Önleyici, düzeltici, giderici önlemleri belirleme,
7. Önlemleri önerme, yol gösterme ve yardım etme,
8. Önlemlerin uygulanmasını ve değişimleri izleme,
9. Başarıyı etkileyen faktörleri araştırma, bulma,
10. Mesleki yardımda bulunma, işbaşında yetiştirme,
11. Yenilik ve gelişmeleri izleme, ilgililere yayma,
12. Alanla ilgili inceleme ve araştırmalar yapma,
13. Değerlendirme yapma ve sonuçlarını raporlama
14. Yasa hükümlerine aykırı eylemleri soruşturma,
15. Soruşturma raporlarını hazırlama ve sunma,

Teftiş öğretmenlerin uyarılmasında, motive edilmesinde, yaratıcı olmasında en etkili yollardan biridir. Teftiş işi personeli iş ortamında gözleyerek işin etkili yapılıp yapılmadığını ortaya çıkarmaktır. Müfettişler personeli gözler ve onlara tavsiyelerde bulunurlar. Teftişte çeşitli yaklaşımlar vardır (Hedges, 1989, s.7). Bunlar, geleneksel, klinik, gelişimsel, yönlendirici, insan kaynakları performans değerlendirme, insan ilişkileri ve yeni bilimsel yönetim şeklinde sıralanabilir. Geleneksel yaklaşımda müfettiş kanunların ve yönetmeliklerin sınırları içerisinde öğretmenin performansını değerlendirir. Sınıfta öğretmenin ne yaptığı gözlenir. Fakat genellikle sınıf gözlemleri planlı ve sistematik değildir.

İlköğretim Müfettiş Yardımcılarının Yetiştirilmesi

Çağdaş teftiş anlayışı, öğretmenlerin hakim olduğu alanları belirlemek, öğretmenleri teftiş etmekten çok onların işlerini daha iyi yapabilmesi için mesleki rehberlik etmek, öğretmeni sistematik olarak gözlemek ve analiz etmek, öğretmenleri yetenekleri olan profesyonel kişiler olarak görmek fakat öğretmenlerin yardıma ihtiyaçları olacağını kabul etmek, teftiş merkezli değil öğretim merkezli bir yaklaşımda bulunmak ve öğretim sürecini dikkate alarak öğretmen başarısını değerlendirmektir (Hedges, 1989 S.34).

Aydın'a göre (1986, S.1) denetim; örgütün amaçları doğrultusunda saptanan ilke ve kurallara uygun işleyip işlemediğinin araştırılması sürecidir. Teftişle amaçlara ne ölçüde ulaşıldığı ortaya çıkarılmakla beraber bu amaçlara ulaşmada hangi yöntemlerin nasıl uygulandığı hususu da belirlenmelidir. Böylece, kanun, tüzük, yönetmelik ve Bakanlık emirlerine uyulup uyulmadığı daha nesnel ölçütlerle saptanmış olur.

Başar (1993, S.7.) denetimi: durumu saptama, değerlendirme, sonuçta düzeltme ve geliştirme etkinlikleri olarak sistemleştirmiştir.

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşıldığı gibi, teftiş; eğitim-öğretimin planlanan hedeflerine eksiksiz ulaşmasında, yanlışların ve sapmaların düzeltilmesinde, eğitim kurumlarındaki personelin işbaşında yetiştirilmesinde ve sistemin bütününe yön verilmesinde uzmanlık hizmeti olduğu söylenebilir.

Her sistemde olduğu gibi eğitim sistemi de amaçlarını gerçekleştirdiği, fonksiyonlarını yerine getirdiği ölçüde yaşama şansına sahiptir. Teftişin sistemdeki temel görevleri şöyle sıralanabilir (Sağlamer, 1975, s.8 - II).

1. Amaç geliştirme,
2. Koordinasyonu sağlama ve kontrol etme,
3. Personelin güdülenmesi,
4. Eğitim-öğretimle ilgili problemlere çözüm bulma,
5. Personeli geliştirme, işbaşında eğitim,
6. Her aşamada değerlendirme

İlköğretimde ilk 5 yılda sınıf öğretmenleri, 6-7-8 sınıflarda da branş öğretmenleri görev yapmaktadır. Öğretmenler Türk Milli Eğitimin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda, kendilerine verilen sınıf veya dersleri, programlarda belirtilen esaslara göre okutmak, bunlarla ilgili bütün uygulamaları ve deneyleri yapmak ve yaptırmakla yükümlüdürler (MEB. İlköğretim Kurumları Yönetmeliği) .

TÜRK EGİTİM SİSTEMİNDE TEFTİŞ

Eğitim sistemin bir alt sistemi olan teftiş sistemi Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Bakanlık Teftiş Kurulu ve İlköğretim Müfettişleri Kurulu biçiminde örgütlenmiştir. Bakanlık Teftiş Kurulu Bakanın emri ve onayı üzerine Bakan adına Bakanlık Merkez Teşkilatı ile Bakanlığa bağlı kurum ve kuruluşların her türlü faaliyet ve işlemleriyle ilgili olarak teftiş, denetleme, inceleme ve araştırmaları yapmak, yönetici, öğretmen ve memurların mesleki ve fikir yönünden gelişmelerini sağlayacak yardımlarda bulunan ve gerektiğinde soruşturma görevlerini yapan bir kuruldur (MEB Teftiş Kurulu Yönetmeliği . 1993).

İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı olarak görev yapan İlköğretim Müfettişleri Kurulu'nun görevleri ise şunlardır (MEB İlköğretim Müfettişleri Kurulu Yönetmeliği 1991).

1. İldeki İlköğretim kurumları ile ilköğretim seviyesindeki kurs ve özel dershaneleri teftiş etmek, bunlar hakkında alınması gereken tedbirlere esas olacak inceleme ve soruşturmaları yapmak. Özellikle öğretmen, yönetici ve diğer personelin işbaşında yetişmelerine yardımcı olmak gibi hizmetlerin uygulanıp değerlendirilmesinde ortak esas ve ölçüleri belirlemek.
2. İl genelinde uygulanacak mesleki toplantı ve işbaşında yetiştirme programlarını hazırlamak.
3. İlköğretim ile ilgili program, yönetmelik, yönerge teftiş raporları ve açıklamaları, ders kitapları, araç ve gereçleri ile diğer kaynakların program esaslarına ve standartlarına uygun olmak şartı ile okul müdürü ve öğretmenler tarafından seçilmesi gibi konularda kurula getirilen görüş ve teklifleri incelemek, gözetlemek ve değerlendirmek.
4. Öğretim yılı içinde yapılan rehberlik ve işbaşında yetiştirme, teftiş, inceleme ve soruşturma hizmetlerinin yerine getirilmesinde amaçlara ne dereceye kadar ulaşıldığını ve alınması gereken tedbirlerin neler olduğunu, varsa diğer problemleri tespit etmek, görüşmek ve değerlendirmek.
5. İlköğretim kurumları ve kurumlarda çalışan yönetici, öğretmen ve diğer personel hakkında düzenlenen teftiş raporlarının genel değerlendirilmesini yapmak.
6. Öğretim yılı sonu raporlarını hazırlamak.

Tarihsel Gelişimi

Türk eğitim sisteminde teftişin tarihsel gelişimini İmparatorluk ve Cumhuriyet Devri olarak iki dönemde ele alabiliriz.

İmparatorluk Devri

Bugünkü anlamda teftiş çalışmalarının Tanzimat Devri'nde başladığı söylenebilir. İlköğretim okulu olan Sibyan Mektepleri'nin düzene sokulması için "Meclis-i Umuru Nafia'nın "1839 tarihinde hazırladığı raporda teftiş hizmetinden bahsedilmektedir. İlk olarak 1846'da "Sibyan Mekatibi Muin" adı altında ilköğretim müfettişliğinden söz edilmektedir (Su, 1974, S. 53).

1862 yılında Rüşdiye ve Sibyan okullarını teftiş etmek üzere görevlendirilen memurlara ilk defa müfettiş denilerek merkez ve taşra okullarını teftiş etme görevi verilmiştir.

1869 Yılında Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'ne göre Maarif-i Umumiye Nezaretine bağlı Vilayet Maarif Meclisleri kurulmuştur. Maarif Müdürü başkanlığındaki bu meclislerde muhakkik ve müfettişler görevlendirilmiştir. Nizamnameye göre muhakkikler müfettişlerden daha yetkiliydiler.

1875'de hazırlanan nizamnamede ise müfettişlerden öğretmenlere rehber ve yardımcı olmaları isteniyordu. Nizamnamede her okulda bir teftiş defterinin bulundurulması, bu deftere müfettişler tarafından öğretim ve yönetime ilişkin

İlköğretim Müfettiş Yardımcılarının Yetiştirilmesi

gözlem ve önerilerin yazılacağı, defterin okul müdürü tarafından saklanıp istenildiğinde verileceği yazılmaktadır (Taymaz, 1993, S.12).

İlköğretim müfettişlerinin görev ve yetkilerini belirleyen ilk yönetmelik 1910'da "Mekatib-i İptidaiye Müfettişlerinin Vazifelerine Müteallik Talimat" adı altında yürürlüğe girmiştir. Yönetmelikte teftiş, soruşturma ve aydınlatma konularına yer verilmiştir (Aydın, 1986, S.137).

İkinci Meşrutiyet'ten sonra (1908) bütün teftiş hizmetlerinin genel olarak "Memurin-i Teftişye Dairesi" gözetiminde bir bütünlüğe kavuşturulmaya çalışılmıştır. Ancak eğitim sistemi içerisinde teftiş hizmetlerinin bir bütünlüğe kavuşturulduğu, yapılan her türlü eğitim-öğretimin Devletin gözetim ve denetimi altında toplayıcı bir nitelik ve niceliğe kavuşturulduğu söylenemez. Tedrisat İptidaiye Müfettişleri için 1914 yılında Maarif-i Umumiye Nezareti tarafından "Vilayet Maarif Müfettişlerinin Vazifesine Dair Talimatname" adlı yönetmelik çıkarılmıştır. Bu yönetmelikte teftiş, soruşturma ve raporları düzenleme, evrak ve defterlerin tanzimi gibi çalışmalar esaslara bağlanmıştır. Daha sonra bu yönetmelik yeni yönetmeliklere kaynaklık etmiştir (Cengiz, 1992, S.55).

Cumhuriyet öncesinde müfettişlerin seçimi ve yetiştirilmeleri hususundaki bilgiler, o dönemde çıkarılan talimatnamelerde açıkça belirtilmemektedir. Ancak, okulları, öğretmenleri ve öğrencilerin devlet ve millet yararına birşeyler öğrenip öğrenmediklerini teftiş etmek üzere memurlar tayin edildiği bilinmektedir. Bu dönemde müfettişlerin sadece atama yoluyla görevlendirildiği söylenebilir.

1911 tarihli "Maarif-i Umumiye Nezareti Merkez Teşkilatı" tüzüğüne göre "Bütün okullar ile memurların ve öğretmenlerin ahvalini teftiş etmek üzere Maarif Nazırının doğrudan emri altında on iki Maarif Müfettiş-i Umumisi bulunacaktır" denilmektedir. Bu on iki müfettişin branşları şöyledir: Arap Dili, Türk Dili, Öğretim ve Eğitim Bilgisi, Matematik, Tabiat Bilgisi, Felsefe, Beden Eğitimi, Mimar, Tabib, Coğrafya ve Tarih, Yabancı Dil ve Özel Öğretim alanlarında uzmanlaşmış müfettişlerdir. Bu bilgilerden de müfettişlerin branşlaştıkları görülmektedir. Müfettişler, yüksek veya orta dereceli okullarda öğretmenlik yapmış olanlar arasından seçiliyorlardı (Su, 1974, S.12).

Cumhuriyet Devri

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin ilk hükümeti milli eğitim hizmetlerini "Maarif Vekaleti" ne vermiştir. Kurtuluş savaşı yıllarında Maarif Vekaleti Merkez Daireleri, Ders Programları Heyeti, İlköğretim, Ortaöğretim, Türk Asarı Atıkası, İstatistik Müdürlüklerinden meydana geliyordu. Teftiş kadrosu ise, Bakan adına vazife yapan üç müfettişten meydana geliyordu. 15 Temmuz-15 Ağustos 1923 tarihleri arasında ilk defa heyeti ilmiye toplandı. Bu heyetin gündeminde teftiş heyeti tüzüğü de bulunuyordu (Su, 1974, S.17).

1923 Yılında yayınlanan "Maarif Müfettişleri Talimatnamesi" adlı yönetmeliğin "Teşkilat" bölümünde, teftiş heyetinin eğitim ve öğretime, milli harsa, güzel sanatlara, eski eserlere, genel kültür ve eğitime ilişkin hususları denetlemekle görevli ve doğrudan doğruya Bakanlık Makamı'na bağlı bir müdür ile on müfettişten ibaret olduğu kaydedilmektedir.

3 Mart 1924 tarihinde Tevhidi- Tedrisat Kanunu'nun kabulü ile tüm medrese ve okullar Maarif Vekaletine bağlanmıştır. Böylece Teftiş Kurulu da tekrar gözden geçirilmiştir. 1-20 Mayıs 1925 tarihleri arasında Konya'da Maarif Umumi Müfettişleri toplantısı yapılmış ve Bakanlar Kurulu'nun onayladığı Maarif Müfettişleri Umumiyelerinin Hukuk Selahiyet ve Vazifelerine Dair Talimat hazırlanmıştır. Bu yönetmelikle, Maarif Vekili adına tüm eğitim kuruluşlarının kanun, tüzük ve yönetmeliklere uygun olarak denetlemek üzere müfettişi umumiye ve muavinlerinin atanması öngörülmüştür (Taymaz, 1993, S.13).

1926 Yılında 789 sayılı Maarif Teşkilatı Kanunu'nun 20.maddesi ile Maarif Eminlikleri Teşkilatı kurulmuştur. Aynı yıl içinde hazırlanan Maarif Eminlikleri Talimnamesi Bakanlar Kurulu'nun 24 Ağustos 1926 tarihli toplantısında kabul edilerek yürürlüğe girmiştir (Bilir, 1991, S.58). Teftiş Kurulu Başkanlığı kaldırılmıştır. Bakanlık Müfettişleri de Talim ve Terbiye Kurulu'na bağlanmıştır. Bu nedenle "Maarif Vekaleti Müfettişlerinin Hukuk, Selahiyet ve Vazifelerine Dair Talimatname" adıyla yeni bir yönetmelik hazırlanmıştır. Bu yönetmelikte, öncekinden farklı olarak Müfettişi Umumi yerine Vekalet Müfettişi deyimini kullanılmıştır. Vekalet Müfettişleri iki gruba ayrılıyordu:

1. Merkez Müfettişleri
2. Mıntıka Müfettişleri

Merkez Müfettişleri de görevlerinin çeşidine ve niteliğine göre:

- a)Eğitim ve öğretim müfettişleri
- b)Yönetim müfettişleri

c) Kütüphane, güzel sanatlar ve müze müfettişleri diye üçe ayrılmaktaydı (Su,1974, S.22). Bu yönetmeliğe göre müfettişleri görecekleri işlerin niteliğine, uzmanlık alanlarına göre ayırma görüşü benimsenmiştir.

1927 yılına kadar müfettişlerin herhangi bir yetiştirilme programından geçirilmeden atandıkları görülmektedir. Ancak, ilköğretim müfettişlerinin seçimi ve yetiştirilmesi hususunun ilk defa 1927 tarihli "İlk Tedrisat Müfettişleri Talimatnamesi" nde ele alındığı söylenebilir. Bu talimatnameye göre ilköğretim müfettişi olacaklarda İlköğretmen Okulu mezunu, 25-45 yaşları arasında olma, 5 yıl ilkokul öğretmenliği yapma, kıdem ve ehliyet sahibi olma şartları aranmaktadır. Ayrıca, öğretmen okulu müdür, müdür yardımcıları ile eğitim ve öğretim metotları öğretmenleri ilköğretim müfettişliğine doğrudan tayin edilme hakkına sahiptirler (Başar, 1993 S.95).

1939 Yılında yürürlüğe konan 3407 sayılı İlk Tedrisat Müfettişlerinin Muvazene-i Umumiye içine alınmasına dair kanunla ilköğretim müfettişleri genel bütçe içine alınmış ve müfettişler arasındaki öğrenim süresi bakımından görülen farklılığı gidermek üzere ilköğretim müfettişliğine atanacak olanların Gazi Terbiye Enstitüsü veya yabancı ülkelerdeki benzer okullardan mezun olma şartı getirilmiştir.

1967 yılında yürürlüğe konulan Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği uzun yıllar yürürlükte kalmıştır. 19 Şubat 1993 tarih ve 21501 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Tüzüğü ve 3 Ekim 1993 tarih ve 21717 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Teftiş Kurulu

İlköğretim Müfettiş Yardımcılarının Yetiştirilmesi

Yönetmeliği yürürlüğe konulmuştur. Bu yönetmelik kurulun görev yetki ve sorumluluklarını, atama, yer değiştirme ve yükselme şartlarını, kurulun çalışma usul ve esaslarını ve çeşitli hükümleri kapsayan on bölümden oluşmaktadır. (MEB Teftiş Kurulu Tüzüğü ve Yönetmeliği, 1993).

Müfettişlerin Atanması

Bakanlık müfettişliğine atanacaklarda aranan nitelikler ilk defa 1925 yılında yayımlanan "Maarif Müfettişi Umumilerinin Hukuk, Selahiyet ve Vezai Hakkında Talimatname" ile belirlenmiştir. Buna göre, bakanlık müfettişi olacak adaylarda aranan şartlar şunlardır;

1. Yaşının otuzdan aşağı, elliden yukarı olmaması,
2. Kendi uzmanlık alanında bir eseri tercüme edecek derecede batı dillerinden birini bilmek,
3. Üniversite veya yüksek okul mezunu olmak,
4. Müfettişi Umumi Muavinliğinde en az üç yıl veya orta öğretimde beş yıl öğretmenlik yapmış olmak şartıyla en az beş yıl okul müdürlüğünde yada milli eğitim müdürlüğünde başarıyla görev yapmış olmak.

Müfettişi Umumi Muavini adaylarda şu şartlar aranmıştır:

1. Yaşının 28 den aşağı, 40 dan yukarı olmaması,
2. Kendi uzmanlık alanında bir eseri tercüme edecek derecede batı dillerini bilmek,
3. Üniversite veya yüksek okul mezunu olmak,
4. Orta öğretim kurumlarında en az beş yıl öğretmenlikte bulunmaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişlerinin atanmalarında aranan bu nitelikler 1945 yılına kadar devam etmiştir. 1945 yılında 4737 sayılı kanun, 1954 yılında da 6389 sayılı kanunlarla 2287 sayılı kanunda yapılan değişiklikler ve 1969 tarihli Teftiş Kurulu Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda Bakanlık Müfettişleri atanmıştır.

3 Ekim 1993 tarihinde yürürlüğe konan Teftiş Kurulu Yönetmeliği'nde ilk defa müfettiş yardımcılığına yer verildiği görülmektedir. Bakanlık müfettiş yardımcılığına atanmak için yazılı ve sözlü olarak yapılan giriş sınavında başarılı olmak gerekmektedir. Yönetmeliğe göre Bakanlık Müfettiş Yardımcılığı giriş sınavına katılacaklarda aranan nitelikler şunlardır: Devlet memuru olabilme şartlarını taşımak, en az 10 yıl öğretmenlik veya 5 yıl öğretmenlik yaptıktan sonra en az 3 yıl yöneticilik yapmış olmak, müfettiş yardımcılığına atanmasına engel olacak sicilinin bulunmaması, yarışma sınavına birden fazla katılmamış olmak, kırk yaşını doldurmamış olmak ve sağlık kurulu raporudur.

Yukarıdaki nitelikleri taşıyan müfettiş yardımcısı adayların, kompozisyon, genel mevzuat, özel mevzuat, özel alan bilgisi ve yabancı dil alanlarında yazılı ve sözlü sözlü sınavında başarı göstermeleri durumunda müfettiş yardımcısı olarak atanırlar. Müfettiş yardımcılara gerekli görülen mevzuat ve uygulamalar ile teftiş, araştırma, inceleme ve soruşturma yöntemlerini öğretmek amacıyla Teftiş Kurulu Başkanlığı'nca işbaşında eğitim programları düzenlenerek yetiştirilmeleri sağlanır. En az bir yıl hizmetten sonra yazılı ve sözlü olarak yeterlilik sınavına girip başarılı olanlar Bakanlık Müfettişliğine atanırlar (MEB.1993. Teftiş Kurulu

Yönetmeliği)

İlköğretim müfettişlerinin nasıl yetiştirileceği ve atanacağına dair hükümlerin yer aldığı 1939 tarihli 3407 sayılı kanuna dayalı olarak 1945 yılında “İlköğretim Müfettişleri Staj Yönetmeliği” yayınlanmıştır. Bu yönetmelik, Gazi Eğitim Enstitüsü’nden veya yabancı ülkelerdeki benzer kurumlardan mezun olanların 3407 sayılı kanunun üçüncü maddesi gereğince stajyer olarak atanacaklarını belirtmekteydi.

1962 yılında yürürlüğe konan “İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği” atanma şartlarında bazı değişiklikler getirmiştir. Bunlar; en az 8 yıl öğretmenlik ya da en az 2 yılı ilköğretim veya ilkokul müdürlüklerinde müdür yardımcılığı şartıyla en az 6 yıl öğretmenlik yapmış olanların açılan kurslarda başarı göstermeleri halinde müfettiş olarak atanırlardı (Su, 1974, s.256).

İlköğretim müfettişliği ile ilgili tayin esasları 1963 ve 1969 yıllarında yürürlüğe konan yönetmeliklerde de 1962 tarihli yönetmelik hükümleri uygulanmıştır. Sadece eğitim enstitüsüne girişte üç yıl ilkokul öğretmenliği yapmış olma şartı getirilmiştir. 1980 tarihli yönetmelikte de benzer hükümlere ek olarak “asil ilkokul öğretmenliği yaptıktan sonra eğitim enstitüsü veya yüksek öğretmen okulu eğitim bölümünden veya yabancı ülkelerdeki bu okullara denk okullardan mezun olanların ihtiyacı karşılamaması durumunda en az 5 yıl öğretmenlikten sonra 3 yıllık eğitim enstitülerinin Türkçe, Sosyal Bilgiler, Matematik veya Fen bölümlerinin birinden mezun olanlardan seçilenler MEB açtığı en az 600 saatlik müfettişlik kursunu bitirdikten sonra ilköğretim müfettişi olarak atanacakları hükmü getirilmiştir.

Eğitim sisteminin ihtiyacı olan müfettiş kurum içinden yada başka kurumlardan seçilebilir ancak, eğitim sistemimizde gerek yöneticilik, gerekse müfettişlikte deneyimli öğretmenlerden yazılı ve sözlü sınavlara tabi tutularak seçilmekte ve atanmaktadır. Bu uygulamanın temelinde " Meslekte esas olan öğretmenliktir" anlayışının yattığı söylenebilir.

İlköğretim müfettişlerinin görevleri, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ve İlköğretim Müfettişleri Kumulu Yönetmeliğinde belirlenmiştir. İlköğretim müfettiş adaylarının nitelik, seçilme, yetiştirilme şekli, atama, mesleğe giriş, nakil, görev, yetki ve sorumlulukları yönetmelikte belirtilmiştir. 1991 tarihli yönetmelikte ilk defa İlköğretim Müfettiş Yardımcılığı kavramı yer almaktadır. Müfettiş ve müfettiş yardımcılarının görev alanları şöyle sıralanmaktadır:

- a. ilkokullarda (gündüzlü. pansiyonlu. yatılı. özel ve resmi ortaokullar ile gezici okullar)
- b. Bağımsız Ortaokullarda (gündüzlü. pansiyonlu. yatılı. özel ve resmi ortaokullar ile gezici okullar)
- c. ilköğretim okullarında (gündüzlü. pansiyonlu. yatılı),
- d. Yetiştirici ve tamamlayıcı sınıflar ve kurslarda.
- e. Özel eğitime muhtaç çocuklar için açılmış okullar.
- f. Okul öncesi eğitim kurumları ile tamamlayıcı sınıflar ve kurslarda; inceleme ve araştırma, mesleki yardım ve işbaşında yetiştirme, kurum ve ders teftişi, soruşturma hizmetlerini yürütmekle görevlidir. (MEB. ilköğretim Müfettişleri Kurulu Yönetmeliği, 1991 Madde; 26)

İlköğretim Müfettiş Yardımcılarının Yetiştirilmesi

Müfettiş Yeterlikleri

İlköğretim müfettiş ve müfettiş yardımcılarının görev alanları ilköğretim Müfettişleri Kurulu Y önetmeliği'nde kısaca şöyle sıralanmıştır: "müfettişler rehberlik, teftiş, inceleme ve soruşturma hizmetlerini yürütmekle görevlidirler. "müfettişlerin görevlerini yeterli ölçüde yerine getirebilmeleri için rollerini oynayabilmeleri ve istenilen yeterlikleri kazanmaları gereklidir.

Müfettişten beklenen davranışları gösterebilmesi için dört boyutlu görev alanında, üç boyutlu yeterlik düzeyinde ve üç boyutlu yeterlik türünde yetiştirilmeleri gereği vardır. Müfettiş yeterliklerinin boyutları ve ilişkileri aşağıdaki modelde olduğu gibi gösterilebilir (Başar, 1993, S.91).

Şekil 1

Müfettişte aranan nitelikleri kişisel ve uzmanlık nitelikleri olmak üzere iki grupta toplayabiliriz:

Kişisel Nitelikler: Zeka, olumlu fiziki görünüm, sorumlu ve insancıl ilişkiler kurabilen, demokratik kişilik, kendine güvenen, hoşgörülü, sabırlı, çalışkan sır saklayan, rehberlik yapan, işini seven, erdemli, araştırmacı, bilgili, düzenli giyinen ve toplumun değer yargılarına ters düşmeyen gibi özellikler sıralanabilir (Taymaz, 1993, S.44).

Uzmanlık Nitelikleri: Bir mesleğe atanmadan önce alınan eğitim çok önemlidir.

Kişiyi mesleğe hazırlayıcıdır. Ancak, hizmetiçi eğitim de hizmet öncesi eğitim kadar, hatta ondan da önemli olmaktadır. Çünkü, göreve başlayınca uygulama ile yüz yüze gelinmekte ihtiyaç duyulan bilgiye ulaşmak daha kolay ve kalıcı olmaktadır. Öğrenilen bilgiler bir anlamlılık kazanmaktadır. Gerek hizmet öncesi eğitim, gerekse hizmetiçi eğitimden geçirilen müfettişte aşağıdaki nitelikler aranır (Taymaz, 1993, S.45).

1. Kapsamlı bir eğitim ve genel kültüre sahip,
2. Teftişin amaç ve politikasını anlamış,
3. Teftişin sistemdeki yerini ve önemini kavramış,

Atilla YILDIRIM

4. Kurumun faaliyet alanını bilen,
5. Müfettişliğin gerektirdiği eğitimi görmüş,
6. Meslekle ilgili yasa ve yönetmelikleri bilen,
7. Teftiş araç ve yöntemlerini uygulayan ve geliştiren,
8. İnsan ilişkilerini bilen ve geliştiren,
9. Yeniliklere açık, araştırmacı, yapıcı ve bulucu,
10. Analiz ve sentez becerisi olan,
11. Kararları doğru ve objektif olarak veren,
12. Aydınlatıcı bilgi veren, bireye yol gösteren,
13. Hataları önleyici önlemleri bulan ve öneren,
14. Moral veren, yerinde güdüleyen,
15. Personel değerlendirmesini yansız ve hatasız yapan,
16. Kendi çalışmalarını ve davranışlarını yansız değerlendiren,
17. Suç sayılan eylemleri gören, bulan ve tanımlayan,
18. Soruşturmaları yasalara ve ilkelere göre yürüten,
19. Teftiş ile sistemin gelişmesine katkıda bulunan,
20. Denetim ve soruşturma raporlarını hatasız yazma,

İlköğretim Müfettişleri öğretmenlerle sene başı toplantıları yaparak mesleki rehberlikte bulunurlar. Öğretmenlerin yapmaları gereken, göstermeleri gerekenlerle uygulamada gösterdikleri performans arasındaki fark ne kadar az ise öğretmen o kadar başarılı görülmektedir. Uygulamada karşılaşılan sorunların, yanlışlıkların müfettişlerce düzeltilmesi beklenir.

Toplumda meydana gelen değişme ve gelişmelere paralel olarak yeni meslek dalları, yeni okullar açılmakta ayrıca eğitimin öneminin her geçen gün artmasıyla özel öğretim kurumları açılmaktadır. Okullaşmanın artmasıyla birlikte öğretmen sayısında ve eğitim kurumlarının sayısında bir artış görülmektedir. Bu artışa denk olacak sayıda müfettiş ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, müfettişlerin nicel ve nitelik yönünden istenilen yeterliğe sahip olarak yetiştirilmeleri ve geliştirilmeleri gerekmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın genel amacı MEB. Hizmetiçi Eğitim Dairesi Başkanlığı ile Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanlığı işbirliği ile gerçekleşen 3+1 “Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi” Lisans Tamamlama ve İlköğretim Müfettişliği Formasyon Eğitimi Programı ve uygulanmasının değerlendirilmesidir. Bu genel amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

1. Bugüne kadar sistemde görevli ilköğretim müfettişleri nasıl yetiştirilmişlerdir?
2. Müfettiş adaylarının ve öğretim elemanlarının müfettiş adayları seçimi ile ilgili görüşleri nelerdir?
3. Müfettiş adaylarının ve öğretim elemanlarının hizmetiçi eğitim programının amaçları ile ilgili görüşleri nelerdir?
4. Müfettiş adaylarının hizmetiçi eğitim programının kapsamı ile ilgili görüşleri nelerdir?

İlköğretim Müfettiş Yardımcılarının Yetiştirilmesi

5. Müfettiş adaylarının ve öğretim elemanlarının hizmetiçi eğitim programının uygulanması ile ilgili görüşleri nelerdir?
6. Müfettiş adaylarının ve öğretim elemanlarının hizmetiçi eğitim programının değerlendirilmesi ile ilgili görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

İlköğretim müfettiş yardımcılarının seçimi ve yetiştirilmesi ile ilgili veriler adayların ve öğretim elemanlarının görüşleri anket yoluyla elde edilmiştir. Dolayısıyla bu araştırmada betimsel yöntem kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın kuramsal yapısını oluşturmak amacıyla ilgili literatür taranmış ve konu uzmanları ile görüşülmüştür. Veri toplama aracı olarak anket formu hazırlanmıştır. G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü öğretim elemanlarından 8, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri bölümü öğretim elemanlarından 2 kişinin görüşü alındıktan sonra elde edilen görüşler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Uzman görüşleriyle geliştirilen anket formları ilköğretim müfettiş yardımcısı adaylarına ve öğretim elemanlarına uygulanmıştır. Anketler dört bölümden oluşturulmuştur. Birinci bölüm, dört sorudan oluşan kişisel bilgilerin toplandığı bölümdür. İkinci bölüm; müfettiş yardımcısı adayı seçimine ilişkin görüşlerin yer aldığı on yedi sorudan oluşmaktadır. Üçüncü bölüm; kursla ilgili bilgilerin toplandığı ve “amaçlar, kapsam, uygulama ve değerlendirme” alt bölümlerinden oluşturulmuştur. Amaçlar ile ilgili altı, kapsam ile ilgili yirmi dört, uygulama ile ilgili on üç ve değerlendirme ile ilgili üç soru bulunmaktadır. Dördüncü bölüm ise diğer görüşlere ilişkindir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın amacı için gerekli veriler toplandıktan sonra, elde edilen verilerin frekans, yüzde ve ağırlıklı ortalama hesaplamaları yapılmıştır. Kişisel bilgiler kısmında frekans ve yüzde dağılımına bakılmıştır. Adayların seçimi ve yetiştirilmesi hususunda araştırmaya katılanların görüşlerini belirlemek amacıyla kullanılan ölçüt ilgili maddeye verilen cevapların ağırlıklı ortalaması olarak alınmıştır. Ayrıca ağırlıklı ortalamaların derece sıralaması yapılmıştır.

SONUÇLAR

1. Ankete cevap veren öğretim elemanlarının % 73 gibi büyük çoğunluğunun yaşı 40 ve üstü olduğu % 7'sinin ise 30 ile 34 yaş arasında olduğu belirlenmiştir. Öğretim elemanlarını mesleki kıdemleri de % 60 oranında 25 yıl ve daha fazla olduğu görülmüştür.
2. İlköğretim müfettiş yardımcılarının %53'nün 35-59 yaşları arasında olduğu; %38'i 10-14 ve 15-19 yıllık kıdeme sahip olduğu; %74'ünün fakülte mezunu olduğu görülmüştür.
3. Araştırmaya katılanların, aday seçimi için yapılan yazılı sınavda başarılı olma kriterine görüş birliği içinde tam derecesinde katıldıkları, birim amiri veya

İlköğretim müfettişleri kurulunca aday gösterilmiş olmak kriterine de görüş birliği içinde orta derecede katılmaktadırlar. Genel olarak aday seçimi kriterlerini adaylar çok uygun bulmakta, öğretim elemanları ise orta derecede uygun bulmaktadır.

4. Hizmetiçi eğitim programı amaçlarının gerçekleşme derecesine ilişkin ankete verilen cevaplara göre elde edilen sonuçlar; öğretim elemanları amaçların tamamının çok derecede gerçekleştiği adaylara göre ise; eğitim yöneticiliği ve eğitimde liderlik formasyonu kazandırma amaçlarının çok diğer amaçların ise orta derecede gerçekleştiği görüşünü belirtmişlerdir. Hizmetiçi eğitim programının adaylara; inceleme-araştırma, teftiş ve denetim, mesleki rehberlik ve soruşturma yapabilme yeterliği kazandırma amaçlarının gerçekleşme derecelerine farklı görüş belirtmişlerdir.

5. Hizmetiçi eğitim programında yer alan 24 derste işlenen konuların kursun genel amaçlarını gerçekleştirme düzeyine ilişkin adayların görüşleri alınmıştır. Bu sonuçlara göre 24 dersten 7'sinde işlenen konuların kursun genel amaçlarını çok kalan 17 dersin ise orta derecede gerçekleştirdiği ortaya çıkmıştır. Grup içindeki sıralamaya göre ilk üç ders; "Rehberlik", "Öğretim İlke ve Yöntemleri", "Türk Eğitim Sistemi ve Sorunları" ve son üç derste "Güzel Sanatlar Eğitimi", "Sosyal Bilgiler Öğretimi", "Yabancı Dil (İngilizce) Öğretimi" olmuştur. Kursun genel amaçlarını gerçekleştirebilecek nitelikte olan "Eğitimde Teftiş Teknikleri", "Eğitim İstatistiği", "Kamu Yönetimi", "Personel Yönetimi" ve "Örgüt Psikolojisi" gibi temel derslerde yeterince amaca ulaşamadığı söylenebilir. İlköğretim müfettiş yardımcısı adaylar ankete verdikleri cevaplarda; Daktilo, İş Eğitimi, Mevzuat, Yazışma Kuralları ve Bilgisayar derslerinin de verilmesinin yararlı olacağını ifade etmişlerdir.

6. Hizmetiçi eğitim programının uygulanmasına ilişkin görüşlerden elde edilen sonuçlara göre; programa katılan adayların derslere ilgi ile katılma durumlarının çok derecesinde olduğu, üniversitenin sosyal imkanlarından az yararlandığı, Bakanlık yöneticilerinin kursiyerlerin sorunlarını ve önerilerini az dikkate aldıkları görülmektedir. Öğretim elemanları programın çok iyi uygulandığını, adaylar ise orta derecede başarıyla uygulandığı görüşünü belirtmişlerdir.

7. Hizmetiçi eğitim programının değerlendirilmesine ilişkin müfettiş yardımcıları orta derecede yeterli bulurken, öğretim elemanları çok derecede yeterli bulduklarına ilişkin daha olumlu görüş belirtmişlerdir.

ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına göre elde edilen öneriler maddeler halinde aşağıda sıralanmıştır.

1. Hizmetiçi eğitim programı çağdaş program geliştirme ilkeleri ve yetişkin psikolojisi göz önüne alınarak uzmanlardan oluşan komisyonlarca hazırlanmalıdır.
2. İlköğretim müfettiş yardımcısı adaylarına inceleme-araştırma, teftiş ve denetim, mesleki rehberlik ve soruşturma yapabilme yeterliği kazandırmak amacıyla hazırlanacak program uygulama ağırlıklı olmalıdır.

İlköğretim Müfettiş Yardımcılarının Yetiştirilmesi

3. Hazırlanacak hizmetiçi eğitim programı, eğitime katılanların alanı ile ilgili ihtiyacı olan çağın gereklerine uygun en son teknik ve teknolojik gelişmeleri, bilgi, beceri ve tutumu kazandırmalıdır.
4. Programın genel amaçlarını gerçekleştirmede; Eğitim Teftiş Teknikleri, Soruşturma Teknikleri, Eğitim Araştırma ve Eğitim İstatistiği, Eğitim Yönetimi, Kamu Yönetim, Personel Yönetimi, Örgüt Psikolojisi, Eğitim Psikolojisi gibi derslere önem vermenin yanında Eğitim Planlaması ve Maliyeti, Eğitimde Denetim Kuramları, Okulöncesi ve İlköğretim Yönetimi ve Mevzuatı, Yönetimde İnsan İlişkileri ve İletişim, Eğitim Ekonomisi ve Eğitimde Bilgisayar Kullanımı derslerine de programda yer verilmelidir.
5. Bakanlık ve Üniversite işbirliğiyle gerçekleştirilen kurslarda kursiyerlerin yeme-içme ve barınma imkanlarının önceden hazır olması ve kursiyerlerin üniversitenin sosyal imkanlarından azami ölçüde yararlanmaları, statülerine uygun çalışma ve dinlenme ortamları düzenlenmelidir. Kendilerinden beklenen davranışlara uygun örnek uygulamaları bizzat yaşamalarını sağlayan ortam oluşturulmalıdır.
6. Akşamları ve cumartesi günleri ders yapılmaması kurs ve staj süresinin artırılması ve uzun süreli kurslarda kursiyerlere belli aralıklarda izin verilmesi kursu olumlu yönde etkileyecektir.
7. Kurs başında tanımaya, kurs devam ederken yetiştirmeye ve kursun sonunda başarıyı ölçmeye dönük objektif değerlendirmelere yer verilmelidir.

KAYNAKLAR

- Aydın, M. (1986). Çağdaş Eğitim Denetimi. İM. Araştırma Yayın Danışmanlık A.Ş. Ankara:
- Başar, H. (1985) Eğitim Müfettişlerinin Seçilmesi ve Yetiştirilmesi. Doktora Tezi. Ankara: A.Ü.Sosyal Bil. Enst.
-(1993). Eğitim Denetçisi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi
- Başaran, A. (1986). İlköğretim Kurumlarında Grupla Teftiş Uygulamaları. Yüksek Lisans Tezi, Ankara:A.Ü. Sos: Bil. Enst.
- Bilir, M. (1991) Türk Eğitim Sisteminde Tetiş Alış Sisteminin Yapı ve İşleyişi. Doktora Tezi. Ankara: A.Ü. Sos: Bil.Enst.
- Bozkurt, E. (1995) İlköğretim Okullarında Ders Denetimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: A.Ü. Sos. Bil. Enst.
- Burgaz, B. (1992). Türk Eğitim Sisteminde Denetmenlerin Başarılarını Etkileyen Nedenler. Doktora Tezi. Ankara: H.Ü.Sos. Bil.Enst.
- Büyükkışık, M. (1989). İlköğretim Denetçilerinin Rehberlik Etkinliklerinin Gerçekleşme Düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: H.Ü.Sos. Bil.Enst.
- Bursalıoğlu, Z. (1991). Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış. Ankara: Pegem yayını no:2
-(1978). Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama. Ankara: A.Ü. Eğitim Fak. Yayını No:71

Atilla YILDIRIM

- Hedges, L.E. (1989) *Supervising The Begining Teacher An Affirming Approach*. Illinois, The Interstate Prenters and Publishers Inc.
- Kale, M. (1995) *İlköğretimde Müfettiş Yönetici ve Öğretmen Etkileşiminin Eğitime Etkileri*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: A.Ü. Sos. Bil. Enst.
- Karasar, N. (1984) *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Hacettepe Taş Kitapçılık Ltd. Şti.
- Kapusuzoğlu, Ş. (1988) *Son On Yılda İlköğretim Müfettişlerinin Rolünde ve Teftiş Uygulamalarında Değişmeler*. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi
- M.E.B.(1993) *İlköğretim Kurumları yönetmeliği*. İstanbul
- M.E.B.(1987) *Milli Eğitim Temel Kanunu ile İlköğretim ve Eğitim Kanunu*.Ankara.
- M.E.B. (1991) *İlköğretim Müfettişleri Kurulu Yönetmeliği*. Ankara
- M.E.B. (1986) *Milli Eğitimle İlgili Yönetmelikler*. Ankara: Öner Yayınları
- Sağlaner, E. (1993) *Eğitimde Teftiş Teknikleri*. Anakara: Milli Eğitim Basımevi
- Seçkin, N. (1978) *Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişlerinin Yeterlikleri*. Doktora Tezi. Ankara: A. Ü. Sos. Bil. Enst.
- Su, K. (1974) *Türk Eğitiminde Teftişin Yeri ve Önemi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Oktay, A. (1983) *Hizmetiçi Eğitim Yoluyla İlköğretim Müfettişi Yetiştirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: A.Ü. Sos. Bil. Enst.
- Özdemir, A. (1990) *Orta Öğretim Kurumlarında Denetim*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniv. Sos. Bil. Enst.
- Öz, F. (1977) *Türk Eğitim Sisteminde İlköğretim Müfettişlerinin Rolü*. Doktora Tezi. Ankara: A. Ü. Sos. Bil.Enst.
- Uras, M. (1989) *Cumhuriyet Döneminde Öğretmen, Yönetici, Denetmen Yetiştirme Girişimleri*. Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniv. Sos. Bil. Enst.
- Taymaz, H. (1981) *Hizmetiçi Eğitim*. Ankara: A.Ü. Eğt:Fak. Yayınları, No:94
-(1993) *Teftiş*. Ankara: Kadioğlu Matbaası
- Tekşık, H.H.; Karabıyık, E.Ü. *Milli Eğitimle İlgili Yönetmelikler*
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası* (1982). Ankara: Alkım yayınevi
- Yalçınkaya, M. (1992). *Orta Öğretimde Ders Denetimi*. Doktora Tezi. Ankara: A.Ü. Sos. Bil.Enst.